

Persoonlijk verhaal

Hanneke de Laat juni 2019

Wat heeft lectoraat me gebracht?

In studiejaar 2018-19 ben ik als lid van het lectoraat 'wendbare professionals' o.l.v. lector Quinta Kools gestart met het onderzoek naar:

Welke bouwstenen heeft de onderwijsprofessional nodig om zelf komende 30 jaar zijn beroep mee te kunnen bouwen?

Door gesprekken met andere leden van de professionele werkplaats, bestudering van artikelen en tijdens expedities naar scholen die het onderwijs anders organiseren, heb ik al onderzoekend kennis verzameld uit de praktijk en theorie. De scholen die ik heb bezocht zijn: Odulphus Tilburg, Nieuwste School Tilburg, Vathorst college Amersfoort, OGT Tilburg, Orion Breda. In dit narratief vertel ik mijn opbrengsten van het eerste jaar als lid van het lectoraat. De opgedane inzichten voor het beroepsprofiel van de wendbare professional verwoord ik in de vorm van bouwstenen.

Wat is de aanleiding van de scholen om het roer om te gooien?

Uit gesprekken met leraren, schoolleiders en leerlingen tijdens de expedities is aan mij meerdere malen verteld dat als 'het water aan de lippen komt' de urgentie pas echt noodzaakt tot verandering. Redenen tot verandering zijn: slecht imago, dalende eindexamencijfers, ontevreden ouders, ontevreden leerlingen. Echter één reden werd benoemd als echte urgentie, namelijk dat de leraren zelf willen veranderen en niet meer willen werken met (groepen) ongemotiveerde leerlingen. Het startpunt van leren met en van elkaar start mijn inziens ook met een verandering van externe motivatie (het moet van de schoolleiding, inspectie) naar interne motivatie (ik wil zelf mijn onderwijs anders inrichten). Bouwsteen voor het beroepsprofiel van de wendbare professional:

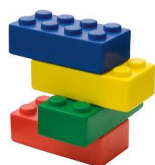

Voorkom routinematig denken en handelen, vaste denkpatronen en werkwijzen onderzoeken, doorbreken en veranderen. Heb lef!

Wat zijn nu belangrijke factoren voor onderwijsveranderingen?

Vanuit een gedeelde visie op leren en onderwijs loskomen van bestaande aanpakken vraagt om dialoog met elkaar om na te denken over vernieuwende aanpakken. Collega's hebben tijd om elkaar te ontmoeten en met elkaar in gesprek te gaan. Een veranderende mindset vraagt om nieuwe taal met elkaar te creëren en keuzes maken en door zelf het wiel uit te vinden en te leren van collega's van andere scholen. Iedereen moet kunnen uitleggen wat er moet veranderen. Belangrijk om draagvlak te houden bij team (intern), ouders (extern) en bij de lerarenopleidingen. De leraar moet het 'nieuwe' concept voelen, leven en uitdragen.

Bouwsteen voor het beroepsprofiel van de wendbare professional:

Visie en ambitie: Vertel je verhaal!

Samenwerken en leren is de (nieuwe) cultuur binnen de school. Uit gesprekken met leraren en schoolopleiders wordt duidelijk dat leraren verschillende houdingen laten zien bij veranderingen: de enthousiaste vernieuwers die vanaf het begin meedoen en uitproberen, de vroege volgers, de grote meerderheid (na overleg de stap wagen), de late volgers en de achterblijvers. De verandering kent een aantal kartrekkers, namelijk een groep collega's ondersteund door de teamleider en/of directeur met opvattingen over onderwijs en innovatie. Een sterk team ontstaat door veel interactie met elkaar. Een sterk management faciliteert dit.

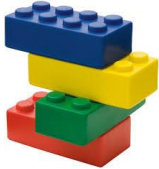
Bouwsteen voor het beroepsprofiel van de wendbare professional:

Durf te experimenteren en creëer samen een cultuur van innoveren.

Tijdens de expedities naar scholen die hun onderwijs anders organiseren zie ik een andere cultuur van samenwerken en leren ook terug door o.a. te kiezen voor co-teaching als didactische aanpak in de rol van instructeur en coach. De leraar als coach beweegt zich door een leerlandschap heen, is veel in contact met de leerlingen en is vraaggericht aan het begeleiden. Een continue spel tussen ruimte geven en sturing geven aan het leerproces van de leerling. Mooie voorbeelden hiervan heb ik terug gezien op de Nieuwste School en Odulphus in Tilburg, Schothorstcollege in Amersfoort, MBO Onderwijsgroep Tilburg, Orion Breda en Ravelijn in Steenbergen. Waarbij de verschillen tussen onderbouw en bovenbouw zichtbaar zijn.

Bouwsteen voor het beroepsprofiel van de wendbare professional:

Sterke pedagogische relatie tussen leerling en leraar en co-teaching en coaching als didactische aanpak.

De leeromgevingen in de scholen die het onderwijs anders organiseren onderscheiden zich van de scholen met een meer traditionele aanpak in flexibiliteit in infrastructuur. Leslokalen zijn samengevoegd tot grote, open ruimtes waarin gewerkt wordt met plantenbakken of kasten om hoeken te creëren waarin leerlingen apart aan een tafeltje of in groepjes kunnen werken. De leeromgeving heeft kenmerken van een huiskamer. Ook zijn er aparte instructieruimtes waar groepen leerlingen korte instructie krijgen om daarna zelfstandig of in groepen in de grote ruimtes verder te werken. Minimaal twee of meer leraren zijn coach en ondersteunen het leerproces. Taak-en planborden ondersteunen het zelfstandig werken en leren van de leerlingen (Orion, Schothorst, Ravelijn). Ik heb leerlingen gezien met oortjes in om zich te kunnen afschermen van omgevingsgeluid. Wat is het effect van andere infrastructuur, grotere open ruimtes, voor leerlingen met concentratieproblemen? Er wordt gewerkt met meerdere ICT systemen, oog vanuit eigen ontwerp, om overzicht van de leerling te kunnen extraheren. Een mooi voorbeeld van een school in verbinding met de samenleving heb ik gezien in Amersfoort bij het Vathorstcollege. School en culturele organisaties werken samen doordat in één gebouw meerdere instellingen bij elkaar komen en gebruik maken van elkaars expertise en werk- en leeromgevingen (schouwburg, bibliotheek, muziekschool).
Bouwsteen voor het beroepsprofiel van de wendbare professional:

Ontwerpen van een leeromgeving vraagt verbinding met de buitenwereld.

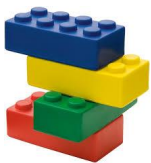
De leerlingen zijn actief bezig met de leerstof, met realistische taken vanuit de leef-en werkomgeving. De methode wordt niet als leidraad gebruikt maar kennis en vaardigheden over vakken heen zijn in het lesontwerp uitgewerkt als bouwstenen die flexibel kunnen worden ingezet. Wat vraagt dit van de leraar? De rol van onderwijsontwerper is in scholen die het onderwijs anders organiseren meer complex dan op scholen met meer traditionele aanpak. Het vraagt om over grenzen van je vak te kunnen kijken en werken, leerlijnen kennen, flexibel en gemoduleerd kunnen werken, ontwerpen voor het hele jaar, gezamenlijk plan maken. En het durven loslaten van bestaande methoden. Leerlingen zijn meer eigenaar van het leerproces. Onderwijsontwikkeling vindt niet solitair plaats, maar altijd in afstemming met collega's, vaak gepersonaliseerd. Binnen kaders van kerndoelen en de thema's waar de school mee werkt.

Bouwsteen voor het beroepsprofiel van de wendbare professional:

Ontwerpen in co-creatie met verschillende disciplines.

In gesprekken met leraren en teamleiders is voor mij duidelijk geworden dat er op gebied van toetsing nog vraagstukken liggen. De ambities zijn om minder met cijfers te werken en meer met waarderende feedback. Er is een duidelijke onderscheid in onderbouw en bovenbouw. Naar mate het eindexamen in zicht komt, verandert ook de manier van toetsing en vaak ook de manier van leren. Minder vanuit persoonlijke thema's, maar gericht op training om goed te presteren op het eindexamen. Scholen willen minder summatief toetsen en meer formatief evalueren. Het ontwikkelen van een feedback cultuur. Wat ik nog niet zoveel gezien heb is de dat leerling zelf actief is in het formuleren/documenteren/verwerken feedback en er gericht wordt gewerkt aan een feedbackcultuur. Bouwsteen voor het beroepsprofiel van de wendbare professional:

Creëer een feedbackcultuur voor jezelf, de collega's, leerlingen en ouders!

Wat doe ik ermee in mijn werk?

- In de opzet en uitvoering van de studiedag FLOT.
- Verbinding inzichten bouwstenen aan adviezen als lid van de ontwikkelgroep bachelor en master en inbreng in platform AOS en coördinatorenoverleg APV:
Meer aandacht voor:
 - 'Wie ben ik als docent?' Wat is de rol van mijn eigen beslissingen? Wat doet dat met mij? Waardoor laat ik me leiden? Wat is mijn eigenheid, hoe ziet mijn identiteit eruit? Hoe zien mijn ervaringen eruit? Hoe ervaar ik mezelf? Leraar past zich aan, aan het systeem/visie van school i.p.v. leerling past zich aan aan de leraar.
 - De rol van ontwerper in eigentijdse schoolconcepten en de kennis en vaardigheden om in co-creatie de eigen werkcontext te onderzoeken en te innoveren. Samen leren is wat anders dan samen werken. Samen verantwoordelijk zijn voor ontwerp, voorbereiding, uitvoering en evaluatie van een stukje van het onderwijs. Niet alleen het werk verdelen of de ander ondersteunen in het leren maar ook ervan bewust zijn dat je samen iets nieuws hebt ontdekt, ervaren en samen meer weet.
 - Andere kwaliteitsthema's voor de leidinggevende: faciliteren van de professionele dialoog, het gesprek met elkaar en met de leerlingen en ouders. Minder gericht op plannen en beheersen meer op betrokkenheid, motivatie, continue laten voeden vanuit behoeften van de werkvloer. Begrijp wat er nodig is en spreek verwachtingen uit. Niet controlerend en beoordelend.
- Inzichten heb ik toegepast in implementatieondersteuning beleid (SLB, Onderzoek, toetsing en wpl).

Onderzoeksvragen voor jaar 2 in lectoraat:

- Hoe wordt er samengewerkt en geleerd in de scholen die het leren anders organiseren?
- Echt kunnen differentiëren, wat is dat en wat vraagt dat van de leraar?
- Zorgt meer contact met de leerlingen vanuit de coachende rol tot minder ordeproblemen?
- Wat is het effect van andere infrastructuur, grotere open ruimtes, voor leerlingen met concentratieproblemen?
- Hoe kan feedback en toetsing meer integreren in het leerproces?
- Kwaliteitsdenken: Hoe borgen scholen de ontwikkeling voor de lange termijn visie?
- Wordt er gewerkt met 'andere' instructiemodellen? Wat is er anders aan het ontwerp van opdrachten, hoe wordt samenwerken en leren en meer zelfsturing van de leerling geborgd?